

Täysistunto

Tiistai 11.10.2022 klo 13.59—16.44

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 204/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.20 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Meidän jokaisen tiedossa on, että yleinen kustannusten nousu piinaa suomalaisia. Tämä on nähtävillä energian osalta mutta tietysti kauttaaltaan laajemminkin. Monet suomalaiset ovat ajautumassa tilanteeseen, jossa yksinkertaisesti rahat loppuvat ja laskut jäävät maksamatta. Sähköenergian hinnat ovat tästä esimerkki. Tämä lakiesitys on yksi osa kokonaisuutta, missä tavoitteena on kohtuullistaa sähköenergiakaskujen kestäväntöntä kasvua. Tässä ajassa tämä on mielestäni pakko tehdä.

Puhemies! Esityksen suurin huomio on kotitalouksissa, joiden päälämmitysmuoto on suora tai varaava sähkölämmitys, ja vähennyksen arvioidaan koskevan noin 250 000:ta kotitaloutta. Se on kyllä monta tupaa. Kotitalousvähennyistä voisi siis saada vakituiseen asunnon sähköenergiakaskujen perusteella, jotka kohdistuvat 1.1.—30.4.2023 välisenä aikana kulutettuun sähköenergiaan. Ajatuksena on juuri se, että vakituiseen asunnon sähköenergiasta johtuvat kustannukset oikeuttaisivat kotitalousvähennykseen, kun maksettu määrä ylittäisi kyseisen ajanjakson aikana 2 000 euroa ja olisi enintään 6 000 euroa. Kotitalousvähennys on henkilökohtainen vähennys. Tällöin kaikki samassa vakituksessa asunnossa asuvat henkilöt voivat hakea vähennystä maksamiensa määrien suhteessa.

Puhemies! Hallitus toimii myös erityisen laajalla rintamalla sähköenergian kohtuullistamiseksi. Samaa sarjaa on ollut myös sähkön arvonnäköveron alentaminen. Arvostan myös sitä, että hallitus valmistelee erillistä tukea pienituloisille. Heitä varten on siis valmisteilla erillinen sähkövähennys, joka kotitalousvähennyistä kohdennetummin ohjaa huomion erittäin haavoittuvassa asemassa oleviin pienituloisiin. Tämä on arvostettavaa, koska jokainen tietää, että pienituloisten kohdalla kyse on todella päivittäisestä selviytymisestä arjen kustannuksista. Hurjat sähkölaskut eivät todellakaan heidän ahdinkoaan helpota.

Puhemies! Kaikista näistä kyllä näemme, että kyllä tässä tosissaan ollaan. Ajat ovat lievästi todeten haasteelliset [Puhemies koputtaa] ja toimeentulon ongelmat todellisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.23 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sähkön hurjasta hinnannoususta aiheutuvat ongelmat ja energiansaannin riittävyyden turvaaminen ovat yhteiskunnallisesti hyvin merkittäviä asioita. Hallitus pyrkii eri keinoin helpottamaan tilanteesta kärsivien ahdingkoa. Yksi keino on kuluttajalle sähköenergialaskujen perusteella myönnettävä kotitalousvähennystä vastaava, verosta tehtävä vähennys, josta nyt on kysymys. Monelle on varmaan yllätys ja pettymys, kun esitys koskee vain sähkönhintaa, ei sähkönsiirtoa. Vakituisen asunnon sähköenergiasta johtuvat kustannukset oikeuttavat ensi vuoden tammi—huhtikuun väliseltä ajalta verosta tehtävään vähennykseen laskun 2 000:n ja 6 000:n euron väliseltä osalta. Vähennys on 60 prosenttia ja enimmillään siis 2 400 euroa. Valtaosa vähennyksistä hyötyvistä on verovelvollisia, joiden päälämmitysmuotona on suora tai varaava sähkölämmitys. Se aiheuttaa vähennyksen edellyttämän suuren sähkönkäytön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Suomela, poissa. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.24 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Mehän elämme hyvin vaikeita aikoja kaiken kaikkiaan, ja on selvää, että todella moni suomalainen tällä hetkellä miettii sitä arjen turvallisuutta, miettii sitä, miten pärjätä nyt tässä tämänhetkisessä tilanteessa, kun kaikki hinnat nousevat ja eläminen kallistuu, lompakko ohenee. Siksi on erittäin tärkeää, että esimerkiksi nyt tämän sähkönhinnan rajun kasvun vuoksi hallitus on sopinut toteutettavaksi monia erityyppisiä toimenpiteitä, joilla autetaan ihmisiä nyt tässä tilanteessa, ja se on äärimmäisen tärkeää. On selvää, että eivät nämä toimet yksin riitä vaan tarvitaan moniulotteisia toimia, ja kyllähän hallituksen budjettiriihen ehkä sellainen yksi pääsanoma tuntui olevan arjessa turva ja selviytyminen tässä ja nyt, tilanteessa, kun eläminen kallistuu ja kustannukset nousevat.

Tätä sähkön hinnannousua, kuten täällä on todettu, nyt monella tavalla hyvitetään kansalaisille. Tämä yleinen arvonlisäveron alennus on yksi toimi. Tässä esityksessä on kysymys toisesta toimesta eli kotitalousvähennyksen kautta toteutettavasta mallista, jolla tuetaan sitten ihmisiä sähkön hinnan noustessa, ja sitten tietenkin tärkeä on myös se kolmas tähän liittyvä, mikä on tuloillaan, eli tämä kaikkein pienituloisimmille suunnattu sähkötuki, koska kaikkihan eivät tästä esityksestä voi sitten hyötyä.

Puhemies! Minusta on myös hyvin tärkeä muistaa se, että hallitus on kirjannut myös sen, että nyt valmistellaan sitten säädöstöä näiden windfall-voittojen verottamiseksi, koska tässä tilanteessa on tietenkin täysin hyvä, oikeudenmukaista ja oikein, että myös tätä kautta saisimme yhteisiä tuloja, joilla sitten kotitalouksia voitaisiin eri keinoin tukea.

Mutta kaiken kaikkiaan, puhemies, tämä on hyvä ja tarpeellinen esitys, yksi monista. Tarvitaan laajoja toimenpiteitä, ja verojaostossahan me olemme jo kuulleetkin tähän asiaan liittyen asiantuntijoita aloittain, monien asioiden käsittelyyn hieman, ja yritämme näitä joutuisasti viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

15.27 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sähkölaskujen hillitsemiseksi on tarpeellinen ja oikeansuuntainen mutta varsin riittämätön ja puutteellinen. Eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

kun sanotaan, että laskut tulevat nyt, niin se on todellakin näin — laskut tulevat nyt. Mutta eihän tämä esitys auta mitään nyt.

Jos jotain pystyy verovähentämään, niitä rahojaan pitää odottaa varsin kauan. Tietysti voi yrittää pyytää verokorttiin muutoksia niin, että jäisi pienempi ennakonpidätys näiden verovähennysten pohjalta maksettavaksi, mutta se on epäselvää, kuinka moni siihen lähtee ja miten verottaja spekulatiivisia kotitalousvähennyksiä sitten hyväksyy siihen verokorttiin käytännössä otettavaksi juuri tälle vuodelle, vai käykö siinä niin, että niitä rahoja joutuu odottamaan käytännössä jopa puolitoista vuotta.

Kuitenkin ihmiset elävät varsin kädestä suuhun, ei jää säästöön edes sataasia kuukaudessa, joten miten pystytään odottamaan puolitoista vuotta niitä rahoja, mitä sieltä verovähennyksen kautta voisi kenties tulla? Ja omavastuutkin ovat varsin kovia. Ne auttavat lähinnä niitä, jotka lämmittävät taloaan pääsääntöisesti sähköllä. On tietysti hyvä, että heitä autetaan, mutta myös muut kärsivät sähkölaskujen noususta. Olisikin hyödyllisempää, jos tämä sähkölaskutuki olisi suora tuki sillä tavalla, että se hyödyttäisi suoraan sähkölaskujen pienentämisessä eikä tällä tavalla viiveellä.

Toinen kysymys on se, että on oikein, että sähkölämmittäjiä yritetään auttaa tässä tilanteessa, mutta täytyy muistaa, että myös muiden energiamuotojen käyttäjät ovat olleet hätää kärsimässä, varsinkin ne taloudet, aika usein rivitalot ja vastaavat, joissa on ollut maakaasulämmitystä. Sen energian hinta nousi jo ennen tätä varsinaista energiakriisiä varsin merkittävästi. Moninkertaistumisesta puhuttiin niissä hinnoissa, joten jotain tukea pitäisi löytää sinnekin näiden sähkölämmittäjien sinänsä perustellun tuen lisäksi.

Kuitenkin nämä kansalliset toimet ovat pohjimmiltaan näpertelyä. Se hinta pitäisi saada alas rakenteellisilla toimilla elikkä päästökaupan jäädyttämisellä, energian hinnoittelumallin muuttamisella niin, ettei kallein energiamuoto määrää sähkön hintaa. Ne ovat niitä todellisia toimia, joilla tämä ratkeaisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.29 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen nopeat täsmäratkaisut kotitalouksien tukemiseksi Putinin energiasodan kurimuksessa ovat jälleen yksi osoitus siitä, että olemme kyenneet vastaamaan historiallisiin kriiseihin tehokkaasti ja myös oikeudenmukaisesti. Pienituloisten huomioiminen energian hintakriisissä on ollut vasemmistolle keskeinen vaatimus, kun tuki-instrumentteja on lähdetty luomaan. Lämmin koti, lämmin suihku ja esimerkiksi kodinhoitoa helpottavien kodinkoneiden käyttö, kuten pesukone tai tiskikone, joita pidämme itsestään selvinä, eivät saa muuttua hyvinvointiyhteiskunnassamme sähkölaskujen takia harvojen luksukseksi.

Nyt käsittelyssä oleva tuloverotuksen sähkövähennys on suunniteltu tukemaan keskituloisia koteja. On tärkeää huomata, että tuhansiin euroihin nousevat sähkölaskut voivat horjuttaa aiemmin hyvinkin vakavaraisten kotien taloutta pitkäksi aikaa. Tärkeää on myös huomata, että pienituloisemmille kotitalouksille, jotka eivät voi täysimääräisesti hyödyntää nyt käsittelyssä olevaa verovähennystä, on luotu suora sähkötuki-niminen instrumentti, ja tämä tuki haetaan Kelan kautta, jos tuen kriteerit täyttyvät.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitut tukielementit ovat hyvä kokonaisuus. Vasemmiston vaatimuksesta molempiin on varattu budjetissa suunnilleen yhtä paljon rahaa. Tämä on periaatteellisesti tärkeää, vaikka lopullisia toteutumia on vielä mahdotonta ennustaa. Suora sähkötuki ja nyt käsittelyssä oleva verovähennysinstrumentti pyrkivät toki kannustamaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

myös sähkön säästämiseen, joka sekin on tärkeää. On hyvin olennaista, että meistä jokainen pohtii omaa sähkönkulutustaan, jotta selviäisimme lähestyvistä talvesta ilman suurempaa sähköpulaa. Instrumentit eivät ole täydellisiä, ja sähkö on jokaisen perustarve. Siksi on tärkeää, että seuraamme tarkkaan nyt sovittujen tukien riittävyyttä. Monet kodit voivat olla sähkötuen, siis tämän Kelan tuen, 400 euron omavastuun kanssa suurissa vaikeuksissa. Se on melkoisen korkea ollakseen omavastuu, joka on suunnattu pienituloisille, jotka eivät tämän sähkön verovähennyksen piiriin pääse, eikä valitettavasti sähkön hinnan nousun pysähtymisestäkään ole takeita. Tarvitsemme näiden tukitoimien lisäksi muita, myös Euroopan laajuisia toimia.

Arvoisa puhemies! Valtion tärkein tehtävä on taata ihmisten hyvinvointi, ja siksi on perusteltua, että valtio tulee kriiseissä vastaan. Mutta on myös niin, että järkevää politiikkaa olisi nyt säätää nopeasti sähkölle hintakatto sekä verottaa ylisuuria ansiottomia voittoja, joita energiakriisissä voidaan tahkota. Tähän tulisi kyseeseen windfall-vero, näin voisimme rahoittaa kestävästi ja vastuullisesti näiden tavallisten ihmisten tukemiseen tarvittavia uusia tuen muotoja, joita ovat tämä verovähennys ja Kelan sähkötuki.

Lopuksi haluan vielä viitata edustaja Mäkelän puheenvuoroon, jossa hän pohdiskeli, onko tätä verovähennystä mahdollista saada hyödynnettyä vasta puolentoista vuoden kuluessa — oma käsitykseni on, että verokorttia kyllä pystyy netissä ihan itse kukin tekemään itselleen uudestaan, kun laittaa sinne näitä erilaisia vähennyksiä, jotka ovat ajankohtaisia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah poissa. Edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

15.33 Vilhelm Junnila ps: Herra puhemies! Tuohon äskeiseen vasemmistoliiton puheenvuoroon on sen verran nyt puututtava, kun tässä mainittiin, että nyt pitäisi säätää hintakatto — me olemme tästä samaa mieltä. Perussuomalaiset esittivät tätä muun muassa välikysymyksen aikana. Mutta miten silloin vasemmistoliiton ja sosiaalidemokraattien edustajat tätä asiaa kommentoivat? He syyttivät meitä markkinahäiriköiksi. Jopa sosiaalidemokraattien ryhmäpuheessa arvosteltiin, että perussuomalaiset rikkovat markkinan tällä esityksellään. Siinä mielessä on ihan tervettä, että nyt välikysymysäänestyksen jälkeen myös vasemmistoliitto on tullut perussuomalaisten kannalle tässä asiassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.34 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy suositella edellisen puheenvuoron pitäneelle edustajalle tutustumista myös vasemmistoliiton ryhmäpuheeseen, jossa ei tuomittu ketään markkinahäiriköksi. Me emme ole sellaisia väitteitä esittäneet. Me olemme hintakattoa esittäneet pitkin matkaa, jo ennen budjettiriihtä, yhtenä keinona. Olemme viitanneet myös Norjan malliin. Meillä on ollut monenlaisia esityksiä, jotka kaikki eivät valitettavasti ole edenneet hallituksen päätöksiksi, mutta turha tulla väittämään meille, että hintakatto olisi perussuomalaisten keksintöä ja vasemmistoliitto olisi tullut teidän linjoillenne. Olisikohan käynyt päinvastoin?

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 107/2022 vp

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.